

**UCHWAŁA NR XLII/286/10
RADY MIEJSKIEJ W TWARDOGÓRZE
Z DNIA 25 CZERWCA 2010 R.**

w sprawie: zatwierdzenia Planu Odnowy Miejscowości Grabowno Małe na lata 2010-2017

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity z 2001 roku Dz. U. Nr 142 poz. 1591 ze zmianami) Rada Miejska w Twardogórze uchwała, co następuje:

§ 1

W związku z przyjęciem Planu Odnowy Miejscowości Grabowno Małe na lata 2010 – 2017 uchwałą nr 1/2010 z dnia 21 czerwca 2010 r. przez Zebranie Wiejskie Sołectwa Grabowno Małe, Rada Miejska w Twardogórze zatwierdza **Plan Odnowy Miejscowości Grabowno Małe na lata 2010-2017**, w wersji stanowiącej załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Twardogóra.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Stanisław Adamski

Załącznik do Uchwały Nr XLII/286/10

Rady Miejskiej w Twardogórze

z dnia 25 czerwca 2010 r.

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI GRABOWNO MAŁE NA LATA 2010- 2017

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich

na lata 2007-2013

Gmina Twardogóra 2010

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
1. Charakterystyka miejscowości	5
1.1 Położenie geograficzne	5
1.2 Zasoby ludnościowe.....	8
1.3 Bezrobocie, struktura zatrudnienia	9
2. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości.....	11
2.1 Zasoby przyrodnicze	11
2.2 Zasoby kulturowe.....	12
2.3. Infrastruktura społeczna i kapitał społeczny.....	14
2.4. Infrastruktura techniczna	14
2.5 Lokalna gospodarka.....	15
2.6 Walory turystyczne	15
3. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości	17
4. Wizja rozwoju miejscowości	18
5. Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć.....	20
6. Promocja planu odnowy miejscowości	23

WSTĘP

Plan Odnowy Miejscowości jest dokumentem określającym strategię działań wsi w sferze społeczno-gospodarczej na lata 2010-2017 i stanowi jeden z najważniejszych elementów rozwoju wsi, poprawy warunków egzystencjalnych mieszkańców. Bezpośrednim powodem stworzenia Planu Odnowy Miejscowości Grabowo Małe jest chęć efektywnego pozyskiwania funduszy strukturalnych na rzecz rozwoju wsi (zwłaszcza w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013). Mieszkańcy wsi Grabowo Małe wraz z lokalnymi władzami dostrzegli potrzebę perspektywicznego wyznaczenia kluczowych kierunków rozwoju miejscowości. Dokument planistyczny, jakim jest Plan Odnowy Miejscowości został stworzony z inicjatywy i przy udziale mieszkańców miejscowości i jest ukierunkowany na zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie społecznym, gospodarczym i inwestycyjnym. Stworzone opracowanie nakierowane jest na lokalne przedsięwzięcia, które mają zaspokoić oczekiwania mieszkańców co do funkcjonowania miejscowości oraz jej postrzegania na tle gminy Twardogóry. Wyznaczenie kluczowych kierunków rozwoju miejscowości jest elementem, który w naturalny przyczyni się do zrównoważonego rozwoju całej gminy. Celem planu jest odtworzenie atrakcyjności i podniesienie walorów wsi poprzez zaplanowanie takich działań które będą realne do wykonania, zaakceptowane przez społeczność lokalną oraz przyniosą wymierne korzyści dla rozwoju wsi.

Niniejszy program wychodzi naprzeciw zmianom strukturalnym obszarów wiejskich, które wiążą się m.in. z rozwijaniem pozarolniczych form aktywności mieszkańców i wpłyną na wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, który polega m.in. na przejmowaniu przez tradycyjną wieś nowych funkcji (np. turystycznych, biznesowych), uniezależniając je tym samym od tradycyjnie pojmowanego rolnictwa.

Posiadanie przez sołectwo Planu Odnowy miejscowości powoduje szereg korzyści z niego wynikających a mianowicie:

- pozwala na roztropne i efektywne zarządzanie posiadanymi zasobami: środowiskowymi, społecznymi, kulturowymi a także zaplanowanymi środkami finansowymi
- proces opracowania planu stanowi dla mieszkańców etap identyfikacji z postawionymi celami i zadaniami a także spojrzenie na wieś w sposób

przyszłościowy. Zetknięcie się z różnymi pomysłami, ideami wymaga dojścia do porozumienia i uświadomienia sobie różnych wizji przyszłości miejscowości.

- tworzenie dokumentu jest momentem w którym realistycznie ocenia się aktualną sytuację społeczno – gospodarczą a także określa się mocne i słabe strony miejscowości a przez to możliwe jest przyjrzenie się możliwościom oraz potencjalnym problemom.

Plan odnowy miejscowości posiada strukturę, która w logiczny i przejrzysty sposób pokazuje zasoby i przyjęte działania na rzecz rozwoju społeczności lokalnej. Niniejsze opracowanie zawiera charakterystykę miejscowości, jej historię, analizę zasobów służącą przedstawieniu stanu rzeczywistego, analizę mocnych i słabych stron wsi (analiza SWOT), planowane kierunki rozwoju, a także zakładane przedsięwzięcia wraz z szacunkowymi kosztami i harmonogramem planowanych działań. Został również wyznaczony plan wdrażania dokumentu i jego właściwy monitoring, która pomoże w przyszłości modyfikować opracowanie i dostosowywać je do aktualnych potrzeb mieszkańców i miejscowości.

Cele zdefiniowane w przedmiotowym Planie wpisują się w priorytety i założenia krajowych dokumentów strategicznych takich jak Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, Strategia Rozwoju Kraju, a także w cele regionalnych: Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego oraz strategii lokalnych.

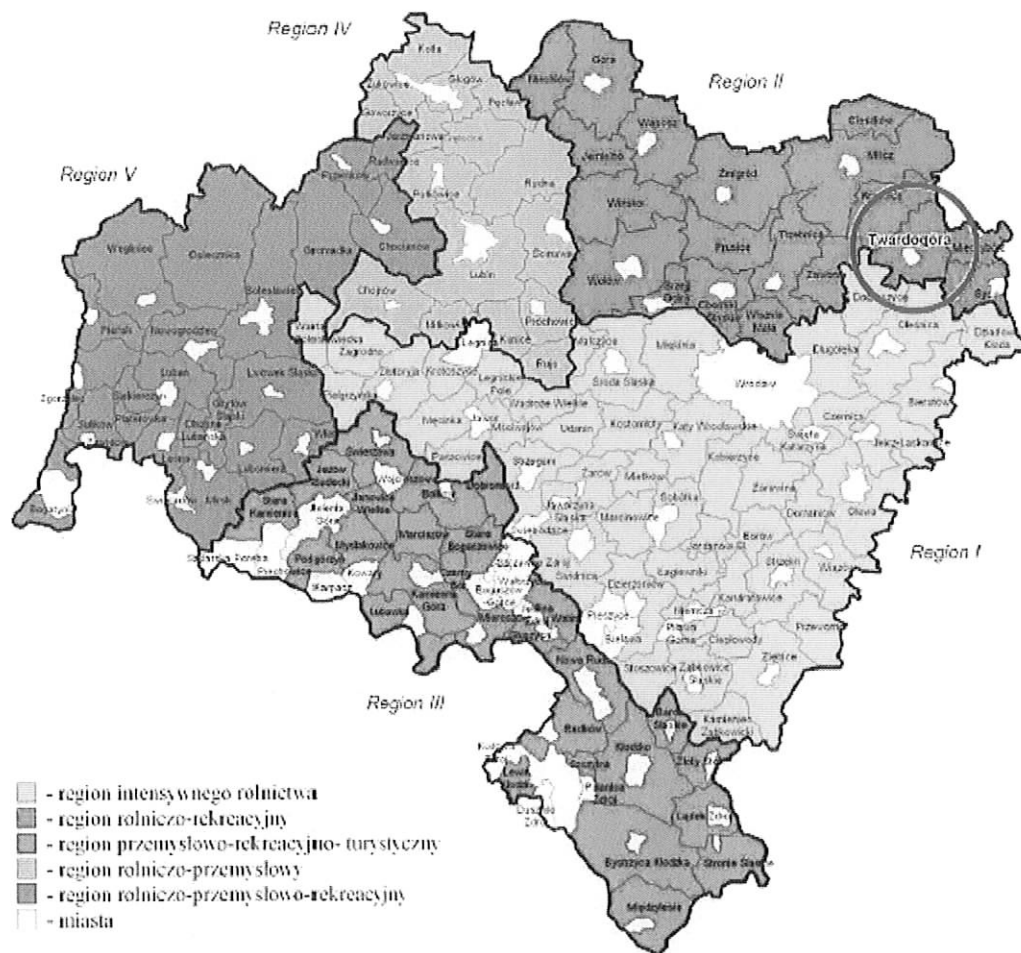
1. Charakterystyka miejscowości

1.1 Położenie geograficzne

Gmina Twardogóra położona jest we wschodniej części województwa dolnośląskiego i w północnej części powiatu oleśnickiego. Obszar gminy zamieszkuje 6095 osób, co przy powierzchni 159,39 km² daje średnią gęstość zaludnienia 38,2 osób na 1 km². Południowa i centralna część gminy leży na terenie Wzgórz Twardogórskich wchodzących w skład Wału Trzebnickiego. Natomiast północna część gminy wchodzi w skład Kotliny Milickiej, charakteryzującej się dużą ilością stawów hodowlanych. Administracyjnie gmina Twardogóra graniczy od strony północno – wschodniej z gminą Sośnie (woj. wielkopolskie), na długości 6,5 km, oraz z czterema gminami powiatu oleśnickiego, od wschodu z gminą Międzybórz, od południowego – wschodu z gminą Syców, od południa z gminą Oleśnica, od południowego – zachodu z gminą Dobroszyce, a w północno - zachodniej części na odcinku o długości 25,2 km z gminą Krośnice (powiat milicki).

Wieś **Grabowo Małe** znajduje się w północno – wschodniej części Województwa Dolnośląskiego, w powiecie oleśnickim na terenie gminy Twardogóra. Powierzchnia obrębu wynosi 1234,70 ha, co stanowi 7,7% powierzchni gminy. Grabowo Małe leży 5 km na płd. - zach. od miasta Twardogóra. Przez wieś przebiegają droga powiatowa nr 1451D.

Rys. nr 1. Regiony funkcjonalne Dolnego Śląska.

Źródło: Plan urządzeniowo – rolny gminy Twardogóra

Gleby

Na obszarze gminy występują gleby pseudobielicowe, gleby brunatne oraz mady. Skałą macierzystą występujących tu gleb były piaski luźne i słabogliniaste, gliny lekkie, gliny ciężkie oraz łąy. Największy udział mają gleby pseudobielicowe występujące na terenie całej gminy. Pojedynczy płat gleb zabagnionych, glejowych występuje na zachód od Kuźni Goszczańskiej, a płat gleb brunatnych właściwych występuje przy Grabownie Wielkim. Miejscami można spotkać gleby pochodzenia aluwialnego typu madów rzecznych. Głównie występują one wzdłuż doliny rzeki Prądni oraz w rejonie stawów rybnych. Są to gleby lekkie i bardzo lekkie oraz żyzne.

Z danych ewidencji gruntów ornych wynika, że na obszarze wsi przeważają gleby V klasy i stanowią 44,6 % gruntów gminy, grunty IV klasy stanowią 41,8 %, natomiast pozostałe 12,3% stanowią gleby sklasyfikowane jako VI klasy. We wsi nie występują gleby orne dobrej jakości.

Klimat

Klimat występujący na terenie gminy Twardogóra (zarazem na terenie wsi Grabowo Małe) wg. rejonizacji rolniczo-klimatycznej R. Gumińskiego zalicza się do X dzielnicy rolniczo – klimatycznej – łódzkiej, charakteryzującej się następującymi parametrami:

- średnia tem. roczna 7,7°C,
- średnia tem. stycznia – 1,7 °C,
- średnia tem. lipca 17,4 °C,
- ilość opadu w roku 576 mm,
- długość okresu wegetacyjnego 210-220 dni,
- ilość dni mroźnych 30 – 50 dni.

Pokrywa śnieżna zalega około 50 dni. Na całym obszarze dominuje przewaga wiatrów zachodnich i północno – zachodnich. Las w zwartej kompleksie położony jest we wschodniej części wsi, są to las i bór świeży mieszany. Cały obszar wsi znajduje się w strefie projektowanego parku krajobrazowego „Wzgórz Trzebnickich”.

1.2 Zasoby ludnościowe

Gminę Twardogóra zamieszkuje 13011 mieszkańców (stan na 31 XII 2009r). Najludniejszymi miejscowościami są: Goszcz, gdzie zamieszkuje 1186 osób, oraz Grabowno Wielkie z 1154 mieszkańcami. Z pozostałych obrębów do najludniejszych należą: Moszyce (488 mieszkańców) i Grabowno Małe (434 mieszkańców). Najmniej osób zamieszkuje miejscowości: Drozdzięcín (70 osób) i Kuźnia Goszczańska (62 osoby). Dzisiejsze Grabowno Małe zamieszkuje 377 osób.

Strukturę ludnościową wsi **Grabowno Małe** prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1. Struktura ludności wsi Grabowno Małe z wyszczególnieniem płci w latach 2007-2009

rok	2007			2008			2009		
	kobiety	mężczyźni	kobiet i mężczyzn	kobiety	mężczyźni	kobiet i mężczyzn	kobiety	mężczyźni	kobiet i mężczyzn
0-6	9	11	20	15	12	27	16	15	31
7-15	24	17	41	24	17	41	24	17	41
16-19	11	14	25	11	14	25	11	14	25
20-60	109	121	230	109	121	230	109	121	230
powyżej 60	30	20	50	30	20	50	30	20	50
SUMA	183	183	366	189	184	373	190	187	377

Źródło: Gmina Twardogóra

Na podstawie powyższej tabeli widać, że niewielki przyrost ludności w ostatnich trzech latach. Struktura wiekowa mieszkańców jest podobna jak w całej gminie, wyraźnie przeważają ludzie w wieku produkcyjnym.

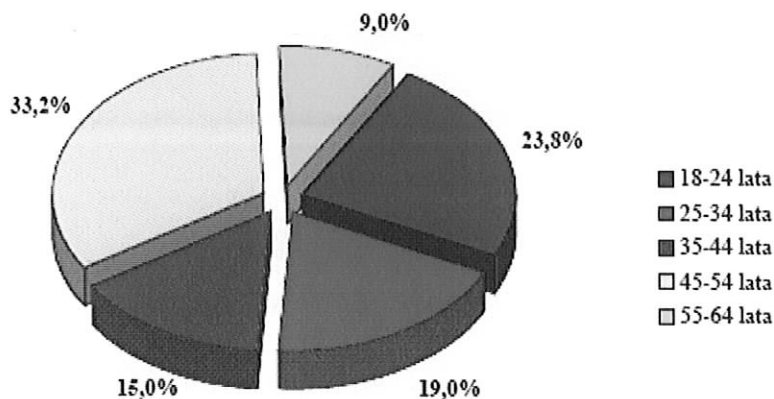
Ludność wsi osób stanowi zaledwie 2,89 % ogółu ludności gminy Twardogóra (stan na koniec 2009 roku)

1.3 Bezrobocie, struktura zatrudnienia

Większość osób zamieszkujących Grabowo Małe znajduje zatrudnienie w rolnictwie. Według danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Oleśnicy z końca 2006 roku, liczba bezrobotnych na terenie gminy Twardogóra wynosiła 366 osób. Wśród pozostających bez pracy przeważają kobiety 234 osoby (64,0% ogółu bezrobotnych). Stopa bezrobocia dla całej gminy wynosi 9,3% i jest o 7,2% niższa niż średnia dla województwa dolnośląskiego (16,5%) w tym okresie.

Struktura bezrobocia pod względem wieku osób pozostających bez pracy świadczy o ograniczonej zależności tego zjawiska od wieku bezrobotnych. W przedziałach wiekowych 18-24 lata, 25-34 lata, 35-44 lata i 45-54 lata liczba bezrobotnych stanowi odpowiednio 23,8%, 19,0%, 15,0%, 33,2%. Istotna różnica w stosunku do poprzednich przedziałów wiekowych występuje jedynie w przedziale 55-64 lat, gdzie wynosi 9,0%. Tak mały odsetek bezrobotnych w tym przedziale wynika z faktu wcześniejszego nabycia praw do świadczeń przedemerytalnych lub rent chorobowych. Udział bezrobotnych według wieku przedstawiono na rysunku nr 11.

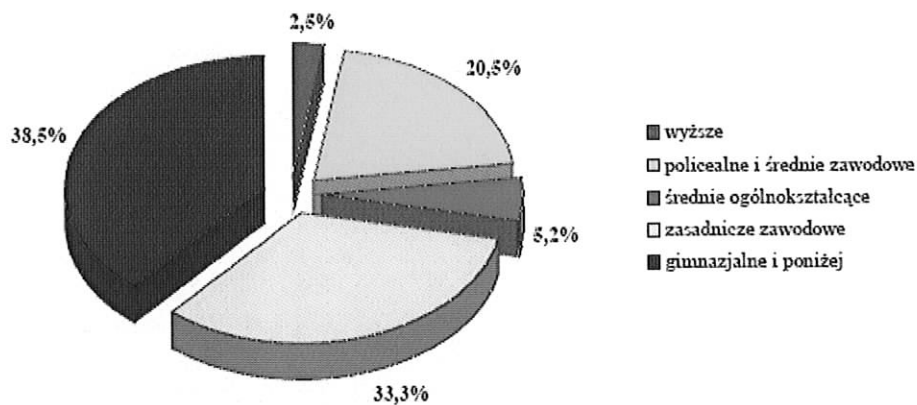
Rys. 3. Bezrobocie wg wieku.

Źródło: Plan urzędzeniowo – rolny gminy Twardogóra

Analizując wpływ poziomu wykształcenia na bezrobocie można zauważyć, że wraz ze wzrostem wykształcenia maleje liczba osób pozostających bez pracy. Najwięcej bezrobotnych jest wśród mieszkańców z wykształceniem zasadniczym zawodowym, gimnazjalnym i podstawowym (71,8% wszystkich bezrobotnych). Następną, co do udziału bezrobotnych grupę stanowią osoby posiadające wykształcenie średnie zawodowe i średnie ogólnokształcące (25,7%). Najmniejsze bezrobocie panuje wśród mieszkańców legitymujących się wykształceniem wyższym, tylko 2,5% ogółu bezrobotnych. Szczegółowe dane zaprezentowano na rysunku nr 12.

Rys. 4. Bezrobocie wg wykształcenia.

Źródło: Plan urządzeniowo – rolny gminy Twardogóra

Brak jest danych dotyczących samej wsi ze względu na fakt braku prowadzenia ewidencji tak małych obszarów. Musimy założyć zatem iż sytuacja we Wsi wygląda podobnie.

2. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie miejscowości

2.1 Zasoby przyrodnicze

Gmina Twardogóra rozciąga się na obszarze trzech mezoregionów: Kotlina Milicka - północna część gminy, Wzgórza Twardogórskie – środkowa i południowa część gminy i Wzgórza Trzebnickie – zachodnia część gminy (rejon wsi Bukowinka).

Na terenie gminy znajdują się obszary objęte szczególną ochroną. Są to:

- - Park Krajobrazowy „Dolina Baryczy” (obszar sieci Natura 2000),
- - rezerwat przyrody „Torfowisko koło Grabowna”,
- - użytek ekologiczny „Leśne stawki koło Goszcza”,
- - pomniki przyrody: grupa czterech dębów w Moszycach i grab w Goli Wielkiej
- - pomnik przyrody nieożywionej – dwa głazy narzutowe w Goli Wielkiej
- - ostoje zwierząt chronionych – dwie bociana czarnego i jedna żółwia błotnego.

Tabela 3. Obszary zielone na terenie wsi Grabowno Małe

Rodzaj terenów	Obszar (ha)
Lasy i grunty leśne	433,34
Łąki i pastwiska	170,22

Źródło: Gmina Twardogóra

Tabela 4. Lasy na terenie wsi Grabowno Małe

Ogólna powierzchnia lasów (ha)	Lasy państwowe (ha)		Lasy komunalne (ha)	Lasy prywatne (ha)
	ogółem	w tym ochronne		
433,34	431,1	25,34	0,3	1,94

Źródło: Gmina Twardogóra

Na obszarze gminy występują gleby pseudobielicowe, gleby brunatne oraz mady. Skאלą macierzystą występujących tu gleb były piaski luźne i słabogliniaste, gliny lekkie, gliny ciężkie oraz ility. Największy udział mają gleby pseudobielicowe występujące na terenie całej gminy. Pojedynczy płat gleb zabagnionych, glejowych

występuje na zachód od Kuźni Goszczańskiej, a płat gleb brunatnych właściwych występuje przy Grabownie Wielkim. Miejscami można spotkać gleby pochodzenia aluwialnego typu madów rzecznych. Głównie występują one wzdłuż doliny rzeki Prądni oraz w rejonie stawów rybnych. Są to gleby lekkie i bardzo lekkie oraz żyzne.

Z danych ewidencji gruntów ornych wynika, że na obszarze wsi przeważają gleby V klasy i stanowią 44,6 % gruntów gminy, grunty IV klasy stanowią 41,8 %, natomiast pozostałe 12,3% stanowią gleby sklasyfikowane jako VI klasy.

2.2 Zasoby kulturowe

Na terenie wsi są dwa obiekty są wpisane do rejestru zabytków architektury i budownictwa. Kilkanaście obiektów jest wpisanych do ewidencji zabytków. Szczegóły zaprezentowane są w tabeli poniżej.

Tabela 5. Obiekty zabytkowe we wsi Grabowno Małe

L.p	Miejscowość	Obiekt	Adres	Datowanie	Rejestr Zabytków
1.	GRABOWNO MAŁE	Kościół fil. Podwyższenia Krzyża Św.	Nr 22	1655, p. XX	480 z dn. 12.05.58; 1177 z dn. 2.12.64
a.	Grabowno Małe	D. cmentarz kat.		ok. 1500	480 z dn. 12.05.58
2.	GRABOWNO MAŁE	Cmentarz kat.	na wsch. od wsi	2 poł. XIX	
a.	Grabowno Małe	Kaplica cmentarna		k. XIX, ok. 1910	
3.	GRABOWNO MAŁE	D. cmentarz ewang.	na wsch. od wsi	XIX	
4.	GRABOWNO MAŁE	Dom mieszk.	Nr 19	1889	
5.	GRABOWNO MAŁE	Dom mieszk.	Nr 20	ok. 1900	
a.	Grabowno Małe	Bud. gosp.	Nr 20	ok. 1900	
6.	GRABOWNO MAŁE	Szkoła podstawowa	Nr 21	ok. 1925	
7.	GRABOWNO MAŁE	Dom mieszk.	Nr 25	ok. 1890	
a.	Grabowno Małe	Bud. gosp.	Nr 25	1934	
8.	GRABOWNO MAŁE	Dom mieszk.	Nr 27	ok. 1900	
9.	GRABOWNO MAŁE	Dom mieszk.	Nr 34-35	k. XIX	
a.	Grabowno Małe	Bud. gosp.	Nr 34-35	XIX/XX	
10.	GRABOWNO MAŁE	Dom mieszk.	Nr 37	1933	
a.	Grabowno Małe	Stodoła	Nr 37	1882	
11.	GRABOWNO MAŁE	Dom mieszk., d. zajazd	Nr 39	p. XX	
12.	GRABOWNO MAŁE	Dom mieszk.	Nr 40	1930	
13.	GRABOWNO MAŁE	Dom mieszk.	Nr 47	ok. 1910	
14.	GRABOWNO MAŁE	Dom mieszk.	Nr 48	ok. 1910	

Plan Odnowy Miejscowości Grabowo Małe na lata 2010 -2017

15.	GRABOWNO MAŁE	Dom mieszk.	Nr 54	ok. 1910	
16.	GRABOWNO MAŁE	Stodoła	Nr 56	2 poł. XIX	
17.	GRABOWNO MAŁE	Dom mieszk.	Nr 60	1900-10	

Źródło: Gmina Twardogóra

2.3. Infrastruktura społeczna i kapitał społeczny

We wsi nie ma przedszkola, szkoły ani nie działa żadne stowarzyszenie. Jednym z ważniejszych służących celom społecznym jest świetlica wiejska, której stan należy uznać za zadawalający, ale wymagająca doposażenia.

2.4. Infrastruktura techniczna

Wodociągi

Wodociąg grupowy Grabowno Wielkie zaopatrywany jest w wodę z ujęcia Grabowno Wielkie. Ujęcie to składa się z dwóch studni głębinowych o łącznej wydajności 24 m³/h. Wodociąg ten zaopatruje w wodę miejscowości: Grabowno Wielkie, **Grabowno Małe**, Dąbrowa (obręb Grabowno Wielkie i Sądrożyce), Brodowce (obręb Grabowno Małe) i Bukowinka.

Wieś jest zwodociągowana. Cała jej długość wynosi 12,4 km. Podłączone są do niej wszystkie gospodarstwa domowe.

Elektryczność

Zapotrzebowanie w energię elektryczną z sieci państwowej odbywa się z Głównego Punktu Zasilania zlokalizowanego w mieście Twardogóra. GPZ zasilany jest liniami napowietrznymi wysokiego napięcia 110 kV relacji Oleśnica – Twardogóra i Odolanów – Twardogóra. Przez obszar gminy przebiega ponadto linia napowietrzna wysokiego napięcia 400 kV o charakterze tranzytowym relacji Pasikowice – Ostrów Wielkopolski. Przesyłanie energii elektrycznej odbiorcom następuje liniami średnich napięć 20 KV do istniejących stacji - skąd liniami niskich napięć napowietrznymi i kablowymi dostarczana jest do poszczególnych odbiorców.

Kanalizacja

Wieś nie jest skanalizowana. Niepokojącym i zarazem niebezpiecznym dla środowiska jest fakt, iż ścieki z gospodarstw odprowadzane są do szamba. Stan ich zabezpieczenia nie jest znany, nieznane są zatem rozmiary potencjalnych zagrożeń dla środowiska.

Gospodarka odpadami

Za wywóz odpadów z terenu gminy odpowiedzialny jest Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Twardogórze, który jednocześnie zarządza składowiskiem.

Gminne składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne obsługuje miasto i gminę Twardogóra. Jest ono zlokalizowane na terenie obrębu Grabowno Wielkie i całkowicie zaspokaja aktualne potrzeby w tym zakresie, ściśle regulowane obecnie obowiązującymi przepisami. Większość gospodarstw domowych z terenu wsi Grabowno Małe ma z ZGKiM umowy na wywóz śmieci.

Zaopatrzenie w gaz

Wieś Grabowno Małe posiada sieć gazową i część mieszkańców jest podłączona do sieci.

2.5 Lokalna gospodarka

Lokalna gospodarka w Grabownie Małym opiera się głównie na rolnictwie. Region gminy Twardogóra w planie urządzeniowo rolnym oraz strategii rozwoju gmina określana jest jako rolniczo – rekreacyjna. Region ten charakteryzuje się niskim i średnim poziomem rozwoju społeczno – gospodarczego oraz słabymi i średnimi warunkami rozwoju. Walory przyrodnicze obszaru, jak i rozwijające się już usługi agroturystyczne predestynują go do lokalizacji tutaj turystyki i rekreacji kwalifikowanej oraz rozwoju rolnictwa ekologicznego i produkcji rybackiej. Przy dobrych warunkach klimatycznych intensywność produkcji roślinnej jest niska i należy to wiązać z niską jakością gleb.

2.6 Walory turystyczne

Przez wieś przebiega oznakowany szlak pieszy, którego trasa wygląda następująco:

Plan Odnowy Miejscowości Grabowo Małe na lata 2010 -2017

- SZLAK NIEBIESKI (pieszy): Grabowno Wielkie (Dworzec PKP) – Grabowno Małe – Leśne Domy – Twardogóra – Wesółka – Goszcz – Domasławice – Poręby – Możdżanów – Milicz.

Istotnym walorem wsi jest zabytkowy kościół fil. Podwyższenia Krzyża Św. z poł. XVII w. oraz cmentarz katolicki z 1500 roku.

3. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

Ważnym elementem prac diagnostycznych wykonanych dla potrzeb niniejszego dokumentu były konsultacje z mieszkańcami wsi. Na ich podstawie oraz po przeprowadzonych analizach zestawiono mocne i słabe strony miejscowości.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">- środowisko mało przekształcone,- bezpośrednia bliskość miasta Twardogóra,- przebiegająca przez wieś droga powiatowa,- bliskość stacji kolejowej,- zabytki na terenie wsi.- pełne zwodociągowanie wsi.	<ul style="list-style-type: none">- brak terenów rekreacji,- brak świetlicy wiejskiej,- brak chodnika wzdłuż całości drogi powiatowej,- słaba jakość gleb,- brak kanalizacji.

Szansą dla rozwoju miejscowości są nowe inwestycje, szczególnie w agroturystykę nastawioną na wykorzystanie zasobów przyrodniczych. Szczególne szanse na tym polu wiążą się z niewielką odległością od większych miejscowości, głównie Wrocławia. Stanowi to perspektywę pojawienia się popytu na tego typu usługi w rejonie. Jednocześnie obecnie największym zagrożeniem dla miejscowości jest ciągle pogarszający się stan infrastruktury drogowej, brak chodników i oświetlenia ulic – stanowi to bowiem niebezpieczeństwo zarówno dla pieszych jak i zmotoryzowanych. Mieszkańcy wsi zidentyfikowali stan dróg jako niebezpieczne.

4. Wizja rozwoju miejscowości

Misja miejscowości musi przede wszystkim uwzględniać preferencje mieszkańców, stąd misję wsi można określić następująco:

GRABOWNO MAŁE JEST WIELKIE I PIĘKNE !

a główne celami rozwoju miejscowości to:

ROZWÓJ INFRASTRUKTURY WSI GRABOWNO MAŁE

Dużym problemem jest zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańców, szczególnie dzieci, w związku z brakiem chodników oraz oświetlenia we wsi. Mieszkańcy wskazują na konieczność budowy oświetlenia, budowy chodników, wielu podkreśla też konieczność zadbania o właściwy stan dróg na terenie wsi.

Brak sieci kanalizacyjnej jest bardzo niekorzystny dla wsi. Sprzyja powstawaniu mogilników i szamb, które z kolei źle zabezpieczone stanowią zagrożenie dla środowiska naturalnego, poprzez przenikanie do gleb substancji organicznych powstających w procesach gnilnych, mogących powodować skażenie wód podziemnych. Budowa sprawnego systemu

Celem zadania jest budowa i remont chodników wzdłuż głównych dróg. Zadania te przyczynią się do podniesienia estetyki wsi oraz poprawy bezpieczeństwa. Celem zadania jest również poprawa bezpieczeństwa we wsi wzdłuż dróg przebiegających przez miejscowość.

Planowane kierunki rozwoju wsi Grabowo Małe są zawarte w dokumentach strategicznych uchwalanych przez gminę tj.

- Strategii Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Twardogóra,
- Wieloletnim Planie Inwestycyjnym,
- Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Twardogóra.

Obecnie główny nacisk jest położony na realizację celu operacyjnego (wpisanego do strategii) pn. „Rewitalizacja obszarów wiejskich”. W tym zakresie mieści się wprowadzanie w życie zadania strategicznego, jakim jest „Program odnowy wsi”.

Kolejnym kierunkiem rozwoju miejscowości jest implementacja celu strategicznego, „Rozwój turystyki i rekreacji”. Cel ten ma być osiągnięty poprzez dwa zadania strategiczne tj. „stworzenie warunków do powstania na terenie gminy obiektów hotelarsko-noclegowych” oraz zadanie strategiczne „utrzymanie i rozwijanie ciekawych szlaków turystycznych”.

Inny wdrażany we wsi kierunek to „modernizacja i rozbudowa sieci wodno – kanalizacyjnej”. Waga tego problemu została podkreślona poprzez wpisanie go do Wieloletniego Planu Inwestycyjnego.

Działania prowadzone w ramach polityki regionalnej państwa obejmują programy opracowywane przez samorządy województw. Jednym z nich jest „Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego” przyjęta przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego w dniu 30.11.2005 r. wyróżnia 3 celów strategicznych skonfrontowanych z trzynastoma wyróżnionymi priorytetami, z których utworzona została matryca działań strategicznych. Wskazane powyżej dokumenty strategiczne Miasta i Gminy Twardogóra są zgodne ze „Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego”. Także cele dotyczące rozwoju Sądrożyc wyróżnione przez gminę Twardogóra są spójne z w/w dokumentem.

5. Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć

W ramach Programu Odnowy Obszarów Wiejskich proponuję się zrealizować przede wszystkim zadania takie jak:

Lp.	Tytuł projektu	Opis przedsięwzięcia	Cel przedsięwzięcia	Szacunkowy koszt inwestycji	Lata realizacji	Planowane źródła finansowania
1.	Budowa nawierzchni dróg gminnych	Drogi gminne są podstawową infrastrukturą każdej wsi, świadczą zarazem o wsi. Dlatego tak ważna jest zarówno dla mieszkańców jak i przybyszów jest jakość dróg. Niestety obecny stan dróg i wymaga interwencji.	Realizacja zadania określonego w POM Rozwój infrastruktury wsi Grabowno Małe Podniesienie bezpieczeństwa na wsi	250 tys.	2017	Środki unijne: PROW, LEADER+ Środki własne Gminy Twardogóra
2	Budowa chodników	Brak chodników na terenie wsi jest istotnym problemem wskazywanym przez mieszkańców. W związku z czym planuje się wykonać budowę nawierzchni chodników wzdłuż dróg powiatowych	Realizacja zadania określonego w POM Rozwój infrastruktury wsi Grabowno Małe Podniesienie bezpieczeństwa na wsi	250 tys.	2010-2011	Środki unijne: PROW, LEADER+ Środki własne Gminy Twardogóra
3.	Uzupełnienie oświetlenia drogowego	Przedsięwzięcie ma na celu uzupełnienie istniejącej infrastruktury służącej oświetleniu dróg we wsi. Projekt przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa na terenie wsi oraz przyczyni się do rozwoju całej miejscowości.	Realizacja zadania określonego w POM Rozwój infrastruktury wsi Grabowno Małe Podniesienie bezpieczeństwa na wsi	20 tys.	2013	Środki unijne: PROW, LEADER+ Środki własne Gminy Twardogóra
4.	Budowa kanalizacji sanitarnej	Budowa kanalizacji sanitarnej na terenie wsi jest koniecznością. Inwestycja wpłynie na poprawę stanu środowiska naturalnego na terenie wsi, jak również na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej obszaru wsi.	Realizacja zadania określonego w POM Rozwój infrastruktury wsi Grabowno Małe Podniesienie bezpieczeństwa ekologicznego na terenie wsi	2,5 mln	2017	Środki unijne: PROW, LEADER+ Środki własne Gminy Twardogóra

Plan Odnowy Miejscowości Grabowno Małe na lata 2010 -2017

5.	Wyposażenie świetlicy wiejskiej	Celem realizacji przedsięwzięcia jest wyposażenie istniejącej świetlicy w sprzęt niezbędny do funkcjonowania obiektu jako miejsca spotkań, zabaw, integracji społeczności lokalnej.	Realizacja zadania określonego w POM Rozwój infrastruktury wsi Grabowno Małe Zwiększenie atrakcyjności miejscowości, stworzenie miejsc do rekreacji i wypoczynku	20 tys.	2015	Środki unijne: PROW, LEADER+ Środki własne Gminy Twardogóra
----	---------------------------------	---	---	---------	------	--

Planowane przedsięwzięcia aktywizujące społeczność lokalną.

Lp.	Tytuł projektu	Opis przedsięwzięcia	Cel przedsięwzięcia	Szacunkowy koszt inwestycji	Lata realizacji	Planowane źródła finansowania
1.	Pobudzenie aktywności mieszkańców poprzez organizowanie festynu, zabaw, dożynek.	Zadanie polega stworzeniu możliwości organizacyjnych i finansowych dla mieszkańców wsi w organizacji imprez o charakterze lokalnym i ponad lokalnym	Celem jest zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy miejscowości wzmocnienie więzów sąsiedzkich i relacji społecznych	25 000	2010-2017	Środki unijne: PROW, LEADER+, inne Środki własne Gminy Twardogóra
2.	Wsparcie dla rozwoju drobnych usług i rzemiosła	W ramach przedsięwzięcia będą organizowane szkolenia i warsztaty w zakresie wykorzystania zdolności i umiejętności w rzemiosle i rękodziele artystycznym. Organizowane wyjazdy studyjne czy organizowana sprzedaż wyrobów artystycznych	Celem jest zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy miejscowości i stworzenie alternatywnych źródeł dochodów dla mieszkańców wsi	25 000	2010-2017	Środki unijne: PROW, LEADER+, inne Środki własne Gminy Twardogóra
3.	Zwiększenie zainteresowania mieszkańców turystyką	W ramach przedsięwzięcia będą organizowane szkolenia z zakresu agroturystyki i przedsiębiorczości, wyjazdy studyjne do gospodarstw agroturystycznych	Celem jest zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy miejscowości i stworzenie alternatywnych źródeł dochodów dla mieszkańców wsi	25 000	2010-2017	Środki unijne: PROW, LEADER+ Środki własne Gminy Twardogóra

6. Promocja Planu Odnowy Miejscowości

Promocja, której zadaniem jest upowszechnianie zamierzeń Planu Odnowy Miejscowości Grabowno Małe wśród przyszłych beneficjentów, wykonawców i decydentów, opierać się będzie przede wszystkim o następujące formy komunikacji:

- Internet
- Prasa lokalna

Internet będzie głównym dostawcą informacji o Planie Odnowy Miejscowości Grabowno Małe Internet służyć będzie także komunikacji pomiędzy bezpośrednio odpowiedzialnym za wdrażanie Planu Odnowy Miejscowości, a zainteresowanymi podmiotami samorządowymi, biznesowymi i organizacjami pozarządowymi.

Prasa lokalna służyć będzie upowszechnianiu informacji w różnych kręgach potencjalnych beneficjentów i wykonawców Planu Odnowy Miejscowości Grabowno Małe istnieniu takiego dokumentu i sposobie jego monitorowania i wdrażania, kierując do źródła informacji, jakim będzie Internet.

Promocja polegać będzie także na bezpośrednim zapraszaniu do negocjacji wybranych podmiotów, mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zamierzeń Planu Odnowy Miejscowości.

